

15 Piesnici novú již zpievajme,
v bohu se radujíc,
a pánu bohu poděkujme,
bratří přivítajíc!
Po nepřátelském svítězení
vítajte, bratřie milí!

20 Již jsme vždy od boha dočekali,
čehož jsme našim bratřím žádali.
Protož, bratře milí, vítajte,
vítajte, vítajte!
Po nepřátelském
.

25 Podmež spolu a provodmež se
do domu božieho
a z darovanie rozličného
zvlášť pochvalme jeho!
Po nepřátelském
30

35 Ne nám, hospodine, ne nám,
neb což jsi ráčil, tos učinil sám,
budiž tvému jménu čest,
chvála na věky věkoma!
Po nepřátelském svítězení
vítajte, bratřie milí,

již spolu vítajte!

1 se senděme sejděme se – 2 proti bratří vstříc bratřím – 3 příkladem Melchisedechovým: Melchisedech podle bible požehnal Abrahámovi, vracejícímu se z vítězného boje – 5: po vítězství nad nepřáteli – 8 se vracováše vracel se – 13 piesnici písničku – 25 provodmež se doprovodme se – 26 do domu božieho do kostela – 27 z darovanie rozličného za rozličné dary

PÍSEŇ HISTORICKÁ

Na rozdíl od veršovaných kronik a od písní časových jde o skladby, které chtěly zajímavou událost sdělit lidovým vrstvám. Hrály tedy do jisté míry podobnou úlohu jako noviny. Protože se mohly snadno vtisknout do paměti publika, stávaly se prostředkem agitace, a proto se neomezovaly na pouhé objektivní podání událostí, nýbrž spojovaly s informativním poučením i cíle stranické.

Pro způsob vzniku a rozšíření tohoto literárního druhu je charakteristická

píseň o bitvě na Vítkově *Dietky, bohu zpievajme*. Tato skladba vznikla (jak víme od Vavřince z Březové) hned v den vítězství 14. července 1420; složil ji tábořský kněz Jan Čapek na poděkování bohu za tak veliké vítězství a nacvičil ji s dětmi, které se pak ráno rozběhly po ulicích a zpívaly „novou píseň“.

Pozdější fázi husitského hnutí odráží píseň o převratu v Praze r. 1427, začínající slovy *Z dobrého jména Čechové* a označovaná též názvem *O zajetí Zikmunda Korybuta*. Složil ji nejspíše některý příslušník pravicové husitské strany Příbramovy. Skladba se poutá k násilnému převratu na Zelený čtvrtek (17. dubna) 1427, k němuž se odhodlali horlivější utrakvisté (za účasti Jana Rokycany) proti vládnoucí pražské straně; tato strana stála za litevským knížetem Zikmundem Korybutem, designovaným za českého krále a usilujícím o dohodu s papežem. Přebrot se zdařil a jeho ohlasem je uvedena píseň stranicí Korybutovi. Podobných písní o různých událostech vznikalo nepochybně víc.

DIETKY, BOHU ZPIEVAJME

Dietky, bohu zpievajme,
jemu čest, chválu vzdajme
i s staršími.

5 Neb Němce, Mišněny, Uhry,
Šváby, Rakušany,
poběhlé Čechy

zarmútil, zastrašil i rozehnal
ot dítek malých,

10 onoho sem, onoho tam,
k utěšení svých milých stálých.

Milý otče, přijmi chválu
ot Čechuov věrných.

Chvalmež boha s veselím,
toť nám všem písmo velí.

4 *Neb Němce...*: účastníky Zikmundovy křížácké výpravy, která skončila porážkou na Vítkově – 6 *poběhlé* odpadlé, zpronevěřilé – 10 *stálých* vytrvalých – 13-14: asi později dodané verše ze starší písně Buoh všemohúci (srov. náš Výbor I, s. 420)

(O ZAJETÍ ZIKMUNDA KORYBUTA)

Z dobrého jména Čechové,
všudy slovuťní rekové,

želejte pražské příhody,
jejie nenabyté škody!

5 Nebť jako naše máte jest,
měli jsme jie všudy čest;
ale již kněžstvo všetečné
dalo ji v slovo ohyzdné.

10 Mistr Jakúbek, kněz Rokycan,
Lupáč, Ožeh, kněz Jaroslav,
ten den u Veliký čtvrtek
spáchachuf šeradný skutek.

15 Slichuf o ctné knieže pikel,
dobrýmť jest lidem toho žel,
ještoť to s jich nenie vuolí,
než srdceť je proto bolí.

20 Již jsme toho dočekali,
čoť jsú nám knězie zjednali:
mnohé lidi zachovalé
šeradně zradú zmazali.

Takť jsú ten řád i dolili,
se vším nás světem svadili,
když jsme již Polsko ztratili,
odkudž jsme dřev pomoc měli.

25 Oníť na to nic netbají,
v Prazeť se dobře schovají;
na toť se často neptají,
kterak se sedláci mají.

30 Tužť na neřády volají,
když obec na ruce mají,
a na smrt se vydávají,
ale z Prahy nechvátají.

35 Kdyžť by kněz z Prahy jíti měl
a houfuov s sebu neviděl,
inheďť die, že by neprospěl,
ačť by pak pro buoh smrt trpěl.

Nalezneť omluv bez čísla
řka: Má hodina nepřišla!
Jakož tak rádi říekajú,
40 když před strachem utiekajú.

Na rathauziecht by radili
a samiť by se vadili:
jakož to věc jest očitá,
že se dva těžce smluvíta.

45 Než by své vuole neměli,
radějšeť by to viděli,
byť se lidé zrazovali
a napořád mordovali.

Již také z svěckého sboru
50 najprv menujme Rozvoru,
on čelo vedl, a Svojíše
miesto nebožce Jidáše.

Sediec v středu za obědem
se ctným kniežetem Zigmundem,
55 tu se s ním pilně radili,
by masa k hodóm dobyli.

On jim k jich viere poručil,
jakož jim nad jiné věřil:
Což vy učiníta koli,
60 to jest všecko po mé vuoli.

S večera z města vyjedúc,
jeho vše tajemstvie vědúc,
vrátie se ráno do Prahy,
vedúc s sebú jeho vrahy.

65 Káží k šturmu udeřiti
a jmú se lidí búřiti;
kněžie tynští nemeškajú
s bohem na rynek vyskočiti

volajíc: Dobrá družino,
70 o nást jest to uloženo!

Tu jsú na lidi volali,
že zrádné listy přejali.

75 Víšek Polák, Šrol Jeroným
velmi pomocen byl jim,
volajíc na lotrovinu:
O vášť běží, o chudinul

80 Toho světi nečinili,
by lži a zrady strojili:
když se na čem právi čili,
pokorněť na smrt chodili.

85 Nynější noví proroci,
o těch jistě mohu říci:
Bude-liť kto je tresktati,
kážíť jej z města vyhnati.

85 Jakož jsú to učinili,
když jim zlého nechválili
svatomichalští knězie ctní
a ti, kto jsú k nim přichylní.

90 Vodíchuť je do vězenie,
volajíce na ztopenie.
Vždyť pak dobře učinichu,
že je z města vypudichu!

95 Ktož kněžím nepochlebuje,
tenť nadarmo usiluje:
buď vdova nebo sirotek,
i na rathauziechť má zmatek.

100 František Šilink udatný,
tenť jest v tom kusu opatrný,
že kamž vietr, tam pláštěk obrátí:
tenť Rokycany neztratí!

Hedvika, krajčí misterný,
byl někdy člověk pokorný:
jižť jedne palcátem kývá,
lží faleš pevně podšívá.

- 105 Matěj Smolař spravedlivý,
spravujeť sirotky, vdovy,
zákon boží vypravuje:
v domyt se jim uvazuje.
- 110 Črt nám nahodil Engliše,
tenť chodí po Praze tiše,
vydávaje z Englantu práva,
ještoť Čechóm nejsú zdráva.
- 115 Hodíť se k nim mistr Vavřinec,
byť jim opravil konec;
umieť písmo přeložiti:
z pravdy křivdu učiniti.
- 120 Štraboch, tenť by rád pokoji,
nebť se za svuoj statek bojí;
sedíť jako pod ostriešem
i s Zdenkem, svým tovaryšem.
- Obec všecka potom hoří,
viklá se jako na moři;
žádnáť jim rada nesstojí,
súsed se súseďa bojí.
- 125 Majíť lidé dosti núze:
bude-li toho na dlúze,
nelze dobře dokonati,
budú-liť kněžie jednati.
- 130 Přizřiž k tomu, pane bože,
ať by lid srozoměl vskuoře,
byť jim tu uzdu otjali,
byť tolik nešafovali!
Amen.

1 z *dobrého jména* dobrého jména, dobré pověsti – 3 *pražské přitohy*: převratu, ke kterému došlo v Praze na Zelený čtvrtek (Veliký čtvrtek) 17. dubna 1427 a který zlomil moc reakční strany. Kniže Zikmund Korybut byl zajat, Jan z Příbramě a jeho stoupenci uvěznění a pak vypověděni z Prahy – 4 *nenabyté* nenapravitelné – 5 *naše máť*: tj. Praha – 6: působila nám všude čest – 8: vydalo ji všanc pomluvám – 9 *Jakúbek*: Jakoubek ze Stříbra; *Rokycan*: Jan Rokycana – 10 *Lupáč*: Martin Lupáč, později zvolený za biskupa utrakvistů; *Ožeh*: Jan Biskupec, zvaný Ožeh, farář u sv.

Petra v Praze na Poříčí; Jaroslav: 1421 správce kostela sv. Mikuláše na Starém Městě pražském – 12 *spáchachuf* (aorist) spáchali – 13 *slichuf*... *pikel* zosnovali spiknutí; *o ctné knieže*: proti Zikmundu Korybutovi – 15: protože se to nestalo s jejich souhlasem – 19 *zachovalé* počestné – 20 *zradú* zmazali zrádně potupili, očernili – 21 *jsú rád dolili* naplnili míru – 23 *jsme Polsko ztratili*: Zikmund Korybut byl doprovázen asi 1500 muži, které si přivedl s sebou do Čech – 25n.: píseň naráží na venkovské kněze, usedlé v Praze – 29: tu kárají zlořády – 30: když jim obec poskytuje podporu – 35 *by neprospěl* neudělal by nic užitečného, nic by nedokázal – 36 *ač by* i kdyby – 37 *bez čísla* nesčíslně, nepočítaných – 43 *očitá* zřejmá, zjevná – 44 *se smluvíta* (duál) domluví se, dohodnou se – 45: než aby nebylo podle jejich vůle – 47 *byf* aby – 49 *z svěského sboru* ze světských účastníků spiknutí – 50 *Rozvoru*: Jan Rozvoda (Rameš) ze Stakor, ironicky nazvaný Rozvora; byl stoupencem Korybutovým, ale pak se zúčastnil spiknutí proti němu – 51 *Svojíše*: Svojše ze Zahrádky, spolu s Rozvodou Korybutův dvořan; *nebožce* nebožtíka – 53 *za obědem* u oběda – 56: aby získali maso na velikonoce – 59 *učiníta* (duál) učiníte – 60 *po mé vuofi* s mým souhlasem – 64 *brahy* nepřátele – 66 *jmú se* začnou – 67 *kněžie týňští*: z týnské fary v čele s Janem Rokycanou – 68 *s bohem* se svátostí oltářní, s tělem božím; *na rynek*: na Staroměstské náměstí před Týnem – 70: ukládá se o nás, úklady jsou namířeny proti nám – 72 *přejali* zachytili – 73 *Víšek Polák*: polský šlechtic usedlý v Praze; *Šrol Jeroným*: staroměstský konšel, kdysi přívrženec Jana Želivského – 75 *na lotrovinu* na lůzu, na pouliční dav – 79: když se v něčem cítili být v právu – 83 *tresktati* káratí – 87: farářem u sv. Michala na Starém Městě byl mistr Křišťan z Prachatic, spolu s Janem z Příbramě představitel strany umírněné; zároveň s nimi byli zajati i Petr z Mladoňovic, Prokop z Plzně aj. – 88: a jejich přívrženci – 89 *vodíchuť* (imperf.) vodili – 90 *na zlopenie* aby je utopili – 92 *vypudichu* vypudili, vyhnali – 94: ten se zbytečně namáhá – 96 *má zmatek* nedovolá se práva – 97 *František Šilink*: novoměstský konšel, odpůrce Zikmunda Korybuta – 98 *v tom kusu* v té věci – 100: ten se Rokycany nepustí – 101 *Hedvika*: Václav Hedvika, staroměstský konšel – 103 *jedne jenom*, pouze – 105 *Matěj Smolař*: staroměstský konšel – 106 *spravujeť sirotky* spravuje majetek sirotků – 107 *vypravuje* vykládá – 108: zmocňuje se jejich domů – 109 *Engliše*: Petr Payne, rodem Angličan a známý viklefovec, žijící v Čechách – 111 *z Anglantu* z Anglie – 113 *hodit se k nim* dobře se mezi ně hodí; *Vavřinec*: Vavřinec z Březové, husitský kronikář (srov. zde na s. 494) – 114 *byf* aby – 115 *přeložiti* jinak vyložití – 117 *Štraboch*: Václav Štraboch, majitel domů „U čápů“ a „U srpů“ na Staroměstském náměstí; *tenf by rád pokoji* uvítal by, přál by si mír – 118 *za svoju statek* o svůj majetek – 119 *mysl*: jako lovci na čekané (srov. pozn. 91 na s. 188) – 120 *s Zdenkem*: Zdenkovi Svcníkovi patřil dům Lazara Žida za kostelem sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí – 122 *viklá se* kymácí se, zmítá se – 123 *nesstojf* neodolá (kněžím) – 126: bude-li to dlouho trvat – 127: nemůže to dobře skončit – 130 *af by srozoměl* aby pochopil; *vskuoře* brzy, záhy – 131 *byf otjali* aby odňali, aby vzali do rukou – 132: aby tolik nenařizovali, nerozhodovali

Poznámky ediční

Nejvíce pozornosti věnoval husitské písní Z. Nejedlý, jehož základní dílo Počátky husitského zpěvu z r. 1907 a Dějiny husitského zpěvu z r. 1913 vyšlo v novém vydání v l. 1954-1956 (sv. 1, 2 r. 1954, sv. 3, 4, 5 r. 1955, sv. 6 r. 1956; texty písní jsou v svazku 6). Některé písně jsou otištěny v starší práci J. Feifalika, Altčechische Leiche, Lieder und Sprüche, Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wis-